

Zgodnie z rejestrem
uchwał:
480/2022

Uchwała nr 49/2022
Naczelnej Rady Łowieckiej
z dnia 20 kwietnia 2022 r.

w sprawie: podjęcia uchwały w sprawie przyjęcia Ceremoniału Sztandarowego

Naczelna Rada Łowiecka działając na podstawie § 82 ust. 3 pkt 6 i 22 Statutu Polskiego Związku Łowieckiego stanowiącego załącznik do uchwały XXIV Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego z dnia 16 lutego 2019 r., postanawia:

§ 1

Przyjąć Ceremoniał Sztandarowy, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi z życiem z dniem podjęcia.

Prof. dr hab. Paweł Piątkiewicz

Prezes Naczelnej Rady Łowieckiej

Polskiego Związku Łowieckiego

CEREMONIAŁ SZTANDAROWY POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO

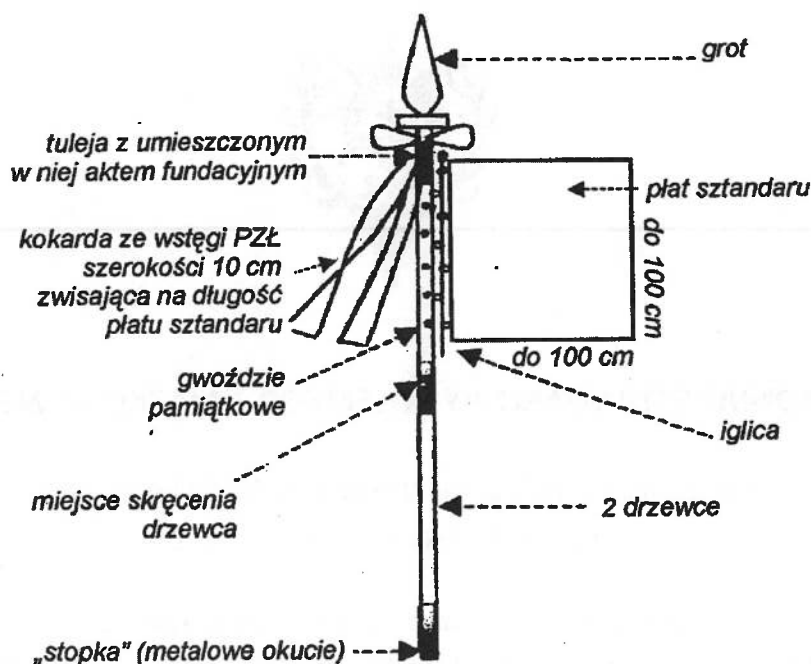
Załącznik do uchwały Naczelnej Rady Łowieckiej

nr 49 (480) z dnia 20 kwietnia 2022 r.

Sztandar łowiecki jest symbolem Polskiego Związku Łowieckiego, zrzeszonych w nim kół łowieckich i myśliwych, stanowi najgodniejszy znak duchowej więzi i jedności braci myśliwskiej, prawości, uzewnętrznienie szczytnych wartości oraz celów polskiego łowiectwa. Sztandar łowiecki jest symbolem zbiorowej i osobistej godności polskich myśliwych, a poprzez symbolikę wyraża szczytne wartości duchowe, ideowe i moralne polskiego łowiectwa, jego wielowiekowe tradycje oraz współczesne cele zrzeszenia. Symbolika ta i płynące z niej przesłania zobowiązują myśliwych do poszanowania przyrody i etycznego wypełniania łowieckich powinności. Sztandarowi łowieckiemu myśliwi powinni okazywać należny honor i szacunek w każdej sytuacji.

I. SZTANDARY ŁOWIECKIE – postanowienia ogólne

1. Podstawę prawną do posiadania i używania sztandaru stanowi Statut Polskiego Związku Łowieckiego oraz uchwały Naczelnej Rady Łowieckiej.
  - 1) W związku z likwidacją okręgowych rad łowieckich ich kompetencje w zakresie nadawania i przekazywania sztandaru kołu łowieckiemu przejmuje właściwy zarząd okręgowy PZŁ.
  - 2) Nowo ufundowane sztandary na awersie powinny posiadać aktualną pełną lub skróconą nazwę organizacyjną (np. Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego w Pile, Zarząd Okręgowy PZŁ w Krakowie) lub nazwę okręgu (np. Pilski Okręg Łowiecki, Krakowski Okręg Łowiecki), a w przypadku kół łowieckich jego pełną lub skróconą nazwę wg obowiązującego rejestru kół łowieckich (np. Koło Łowieckie „Diana” w Krakowie lub KŁ „Diana” w Krakowie) oraz godło.
  - 3) Sztandary posiadające nieaktualne napisy lub zastąpione przez nowe sztandary stają się sztandarami archiwalnymi (historycznymi).
2. Sztandar łowiecki posiadają:
  - 1) Polski Związek Łowiecki – na szczyblu centralnym, jako zrzeszenie myśliwych i kół łowieckich.
  - 2) Okręgi PZŁ – jako okręgowe organy zrzeszenia.
  - 3) Koła łowieckie – jako osoby prawne i podstawowe ogniwa organizacyjne PZŁ.
  - 4) Kluby tematyczne i specjalistyczne PZŁ.

3. Opis sztandaru łowieckiego:

- 1) Sztandar łowiecki składa się z awersu, rewersu, główicy i drzewca. Płat sztandaru stanowi tkanina (wysokiej jakości o zwiększonej odporności na zabrudzenia), zwykle o wymiarach 100 x 100 cm, przymocowana do drzewca zakończonego grotem (głowicą sztandaru). Do przydrzewcowej krawędzi płata powinny być przyszyte kółeczka mocujące go do drzewca. Pozostałe krawędzie powinny być obszyte frędzlami o długości 6-8 cm.
- 2) Płat lewy sztandaru (rewers) powinien być w kolorze zieleni (PANTONE 568C, 369C, 376C), na którym umieszcza się aktualny znak organizacyjny PZŁ. Kolorystyka i ornamenty prawego płata (awersu) są dowolne, przy czym powinny być na nich uwzględnione nazwa organizacyjna oraz godło. Barwy tkaniny nie powinny nawiązywać do barw państwowych (biało-czerwonych).
- 3) Na sztandarach można umieszczać motywy charakterystyczne dla koła, jego łowisk lub elementy regionalne, a także herby samorządów za ich pisemną zgodą. Dobór motywów, ich układ i kolorystyka powinny nawiązywać do polskich lub regionalnych tradycji łowieckich przy równoczesnym odpowiednim wyrazie artystycznym. Na sztandarze koła łowieckiego nie mogą być umieszczane godło państwowe ani symbole odznaczeń np. „Złomu” lub „Medalu św. Huberta”, jeżeli koło nie jest do tego uprawnione.
- 4) Drzewce sztandaru o przekroju okrągłym lub ośmiokątnym składają się z dwóch części, łączonych gwintowanymi tulejami. Dolna część drzewca zakończona jest metalowym okuciem, zwanym „stopką”. Płat do drzewca mocowany jest za pomocą pręta wsuwanego w śruby wkręcone w drzewce. Na pręt nasuwa się kółeczka metalowe przyszyte do płata. Na drzewcach mogą być umieszczone gwoździe pamiątkowe.
- 5) Głowica sztandaru (grot), nakręcana na drzewce, powinna być wykonana w formie czytelnego z obu stron odlewu emblematu PZŁ lub nawiązywać do symboliki historii łowiectwa, koła, regionu (grotu nie może stanowić godło państwowe). W metalowej podstawie grotu może być schowek na akt fundacyjny sztandaru (pismo zawierające datę rozwinięcia, wykaz inicjatorów, projektantów, wykonawców, fundatorów i innych osób). Wszystkie części metalowe płata i drzewca oraz gwoździe pamiątkowe, powinny być wykonane z niekorodującego metalu.

- 6) Pod grotem, na drzewcach w zależności od okoliczności można zamocować:
- wstęgę orderową PZŁ o szerokości 10 cm i długości 90 cm, tworząc z niej kokardę o zwisających wzdłuż drzewca końcach, zakończonych frędzlami. Wstęga orderowa ma barwy wstęgi orderowej odznaczeń PZŁ,
  - czarną wstęgę żałobną (tzw. kir), podobnie wiązaną o szerokości 9,5 cm i długości od 75 cm do 90 cm, zakładaną na uroczystości żałobne,
  - biało-czerwoną wstęgę o szerokości 9,5 cm długości 90 cm, zakładaną na uroczystości narodowe (państwowe).
- Długości wstęg podano bez wymiaru frędzli. Zaleca się, aby długość szarf nie była większa od długości płata sztandaru.
- 7) Uzupełnienie sztandaru stanowią trzy szarfy dla członków pocztu o szerokości 10 cm i długości 2,15 m. Szarfy mają barwy wstęgi orderowej PZŁ i są zakończone frędzlami koloru złotego. Szarfy należy nosić z prawego barku do lewego boku, gdzie powinny być spięte rozetą z tego samego materiału co szarfy. Podczas uroczystości pogrzebowych nie należy zakładać szarf na lewą stronę.

II. POCZET SZTANDAROWY

1. Skład myśliwskiego pocztu sztandarowego:

- Powierzenie zaszczytu noszenia lub asystowania sztandarowi jest wyrazem uznania dla myśliwego, jego prawej i etycznej postawy oraz zasług łowieckich.
- Do pocztu sztandarowego powołuje się myśliwych odznaczających się dobrą prezencją. Na przewodniczącego pocztu powołuje się osobę doświadczoną i znającą ceremoniał sztandarowy. Sztandarowym (chorążym) powinna być osoba silna i wytrzymała fizycznie. Trzeci członek pocztu stanowi asystę.
- Przewodniczący pocztu zajmuje miejsce z prawej strony sztandaru, sztandarowy w środku, a asystujący członek z lewej strony pocztu.
- W razie potrzeby (np. długotrwałych uroczystości) członkowie pocztu mogą zamieniać się funkcjami (a asystujący członek pocztu jest zobowiązany zastąpić sztandarowego w przypadku jego niedyspozycji).

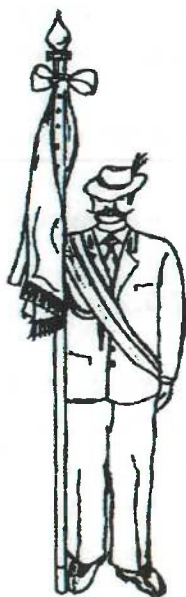
2. Zasady prezentacji pocztu sztandarowego:

- Członkowie pocztu sztandarowego występują w strojach organizacyjnych PZŁ, w kapeluszu myśliwskim (wg ustalonego wzorca), z odznaczeniami łowieckimi i kordelasem myśliwskim noszonym na rapciach, z założonymi szarfami sztandarowymi oraz w białych rękawiczkach.
- W przypadku złych warunków atmosferycznych do stroju pocztu myśliwskiego dopuszcza się użytkowanie płaszcza (peleryny) wg wzorca stroju organizacyjnego PZŁ, przy czym członkowie pocztu sztandarowego zawsze powinni posiadać jednakowy ubiór.

3. Chwyty i komendy dla pocztu sztandarowego:

- Członkowie pocztu sztandarowego zobowiązani są do znajomości prawidłowych chwytów i postaw obowiązujących poczet sztandarowy.
- Chwyty sztandarem wykonuje poczet na komendy przewodniczącego pocztu sztandarowego (w przypadku jednego sztandaru) lub na komendy prowadzącego uroczystość (w przypadku wielu sztandarów).

3) Poczet sztandarowy obowiązują postawy:

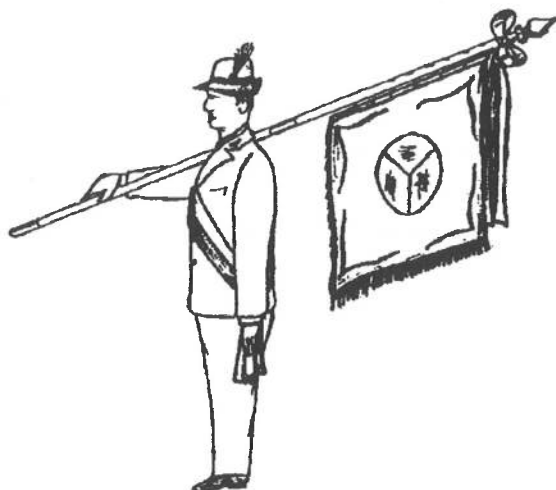
Postawa „baczność”

- a) „Baczność” (postawa zasadnicza) – chorąży trzyma sztandar postawiony na stopce, przy prawej nodze, na wysokości czubka buta. Drzewce przytrzymuje prawą ręką powyżej pasa, a łokieć tej ręki lekko przyciska do korpusu ciała. Lewa ręka opuszczona jest wzdłuż szwów spodni. Asysta stoi na baczność.

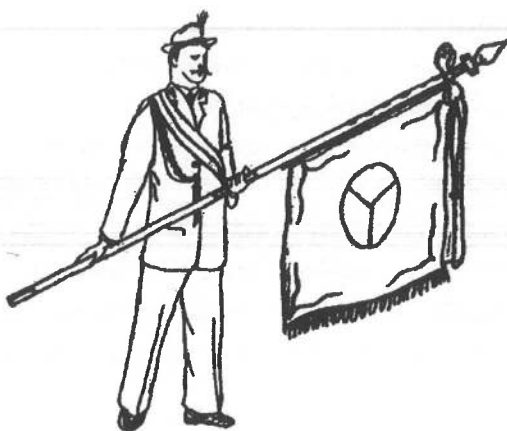
Postawa „prezentuj”

- b) „Prezentuj” – chorąży z postawy „zasadniczej” podnosi prawą ręką sztandar do położenia pionowego przy prawym ramieniu (dłoń prawej ręki na wysokości barku), lewą ręką chwyta drzewce sztandaru tuż pod prawą ręką, którą później opuszcza na całą długość i obejmuje nią dolną część drzewca. Asysta przyjmuje postawę „baczność”.
- c) „Spocznij” – chorąży trzyma sztandar przy prawej nodze. Lewa nogę stawia w pozycji spoczyn. Asysta stoi na spoczyn.

Postawa „na ramię”

- d) „Na ramię” – chorąży kładzie drzewce prawą ręką, pomagając sobie lewą, na prawe ramię i trzyma je pod kątem 45 stopni. Płat sztandaru musi być oddalony od barku przynajmniej na szerokość dłoni.
- e) „Do nogi” – z położenia „prezentuj” lub „na ramię” chorąży przenosi sztandar prawą ręką (przy pomocy lewej) do nogi, ustawiając stopkę przy czubku buta prawej nogi. Asysta stoi w pozycji „spocznij”.
- f) „Salutowanie”:

Postawa „salutowanie w miejscu”

- Salutowanie w miejscu wykonuje się z postawy „prezentuj”. Chorąży, w zależności od sytuacji, wykonuje zwrot w prawo (w lewo) w skos z równoczesnym wysunięciem lewej nogi w przód na odległość jednej stopy i pochyla sztandar w przód pod kątem 45 stopni, przenosząc go następnie, po czasie salutowania, do pozycji „prezentuj”.
- Salutowanie w marszu wykonuje się sztandarem przez opuszczenie go z położenia „na ramię” do położenia takiego jak „salutowanie” w miejscu.
- Salutowanie w miejscu i w marszu wykonuje się w momentach szczególnie podniosłych, np.: podczas grania hymnu, sygnałów myśliwskich „Pasowanie myśliwskie” i „Darz Bór”, odsłaniania pomników i tablic pamiątkowych, składania kwiatów i wieńców, czczenia zmarłych minutą ciszy, na komendy prowadzącego uroczystości oraz podczas uroczystości religijnych w momentach uzgodnionych z celebransem.

III. NADAWANIE I PRZEKAZANIE SZTANDARU ŁOWIECKIEGO

1. Sztandar okręgu PZŁ:

- 1) Sztandar okręgu PZŁ powinien nawiązywać symboliką do tradycji i historii łowiectwa na ziemiach regionu tworzącego okręg, który zrzesza koła łowieckie z siedzibą w jego granicach administracyjnych.
- 2) O fundacji sztandaru okręgu PZŁ decyduje zarząd okręgowy PZŁ, który powołuje komitet fundacyjny sztandaru i określa zasady jego funkcjonowania oraz zatwierdza projekt sztandaru. Sztandar okręgu PZŁ nadaje Naczelna Rada Łowiecka. Sztandar przekazuje okręgowi prezes Naczelnej Rady Łowieckiej lub łowczy krajowy, względnie inny upoważniony członek prezydium Naczelnej Rady Łowieckiej lub Zarządu Głównego PZŁ (w powyższej kolejności).

2. Sztandar koła łowieckiego:

- 1) Ranga i znaczenie sztandaru wymaga, aby koło łowieckie ubiegające się o posiadanie sztandaru miało udokumentowany dorobek co najmniej 10 lat nienagannej działalności organizacyjnej i odznaczało się poszanowaniem etyki oraz tradycji łowieckiej.
- 2) Koło łowieckie podejmuje na walnym zgromadzeniu członków uchwałę o fundacji sztandaru o czym zawiadamia właściwy dla siedziby koła zarząd okręgowy PZŁ. Procedura fundacji sztandaru powinna mieć następujący przebieg:
  - a) powołanie komitetu fundacyjnego,
  - b) przyjęcie propozycji projektu sztandaru i zaopiniowanie jego wzoru przez zarząd okręgowy PZŁ, właściwy dla rejestracji koła łowieckiego,
  - c) określenie terminów realizacji fundacji sztandaru,
  - d) wystąpienie do właściwego wg rejestracji koła łowieckiego zarządu okręgowego PZŁ z wnioskiem o nadanie sztandaru i wystawienie aktu jego nadania,
  - e) określenie, w uzgodnieniu z właściwym dla rejestracji koła łowieckiego zarządem okręgowym PZŁ, terminu przekazania sztandaru.
- 3) Sztandary klubów tematycznych i specjalistycznych PZŁ:
  - a) Sztandary klubów tematycznych i specjalistycznych PZŁ nadawane są na wniosek klubów.
  - b) Procedury fundacji, nadawania i wręczania sztandarów dla klubów o zasięgu krajowym przebiegają – tak jak dla sztandarów zarządów okręgowych PZŁ, a dla klubów o zasięgu okręgowym – tak jak dla kół łowieckich.

3. Przekazywanie sztandaru łowieckiego:

- 1) Przekazywanie i poświęcenie sztandaru łowieckiego jest wydarzeniem szczególnie ważnym dla społeczności myśliwych.
- 2) Przekazywanie sztandaru powinno odbywać się uroczyście – w przypadku koła łowieckiego z udziałem sztandaru okręgu PZŁ i sztandarów zaprzyjaźnionych kół łowieckich oraz organizacji współpracujących z kołem, a w przypadku sztandaru okręgu z udziałem sztandaru PZŁ.
- 3) Ceremonia przekazania sztandaru może odbywać się podczas uroczystości o charakterze świeckim lub religijnym. W przypadku uroczystości religijnych organizatorzy uzgadniają przebieg uroczystości z celebrazem, uwzględniając zapisy niniejszego ceremoniału.
- 4) Uroczystość odbywa się w obecności myśliwych, przedstawicieli organów naczelnych i okręgowych występujących w strojach organizacyjnych PZŁ, przy udziale zaprzyjaźnionych kół łowieckich, a także gości oraz publiczności.

- 5) Przebiegiem uroczystości kieruje wyznaczona osoba (zwykle z grona komitetu fundacyjnego lub przedstawiciel koła), która wydaje pocztowi komendy.
- 6) Uroczystość powinna być uświetniona muzyką myśliwską.

7) Przebieg uroczystości:

- a) uroczystość rozpoczyna sygnał myśliwski „Powitanie”. Prowadzący wita zebranych, a następnie podaje komendę: „Sztandary – wprowadzić”. W momencie wprowadzania i odprowadzania sztandarów wszyscy uczestnicy uroczystości zajmują postawę stojącą, a sygnaliści grają marsz myśliwski (np. „Marsz św. Huberta”). Po pocztach sztandarowych biorących udział w uroczystości wchodzi członek komitetu fundacyjnego, wnosząc nierozwinięty sztandar, który będzie przekazywany. Układają sztandar na przygotowanym stoliku przykrytym zielonym sukniem lub w specjalnym służącym do tego celu stojaku. Przed przekazaniem i rozwinięciem sztandar nie może być używany publicznie.
- b) na rozpoczęcie ceremoniału sztandarowego sygnaliści grają sygnał „Pasowanie myśliwskie”.
- c) przewodniczący komitetu fundacyjnego lub prowadzący uroczystość zwracają się do najwyższego rangą przedstawiciela PZł obecnego na uroczystości o przekazanie sztandaru. Przedstawiciel PZł odczytuje akt nadania, a następnie dokonuje przekazania sztandaru na ręce prezesa koła. Prezes koła wówczas przyklęka na prawe kolano, ujmuje narożnik płata sztandaru i całuje go, następnie przyjmuje postawę stojącą.
- d) prezesowi koła sztandar przekazuje najwyższy rangą przedstawiciel organu PZł nadającego sztandar. Przekazujący sztandar wygłasza formułę:

Przekazuję Wam sztandar (wymienia nazwę koła), jako symbol pięknych idei prawego łowiectwa oraz znak Waszej koleżeńskiej i organizacyjnej wspólnoty. Działając i polując pod nim, bądźcie wierni wyobrażeniom na tym sztandarze ujętym, kultywujcie najlepsze tradycje naszych przodków. Noście ten sztandar wysoko, doznajcie pod nim wiele myśliwskich satysfakcji i zadowolenia. Niech Wam święty Hubert i bór darzą!

- e) przyjmujący prezentuje z obu stron płaty sztandaru, po czym zwraca się do stojącego obok pocztu sztandarowego:

*Przekazuję pod Waszą straż i opiekę najcenniejszy symbol naszego koła.
Strzeżcie go jak prawdziwego skarbu dla nas i dla potomnych.*

- f) sztandarowy występuje do przodu, zatrzymuje się trzy kroki przed sztandarem i odpowiada:

Przyrzekamy go strzec!

Następnie przyklęka na prawe kolano, całuje skraj sztandaru, wstaje, przejmuje sztandar, robi w tył zwrot i wstępuje na dotychczas zajmowane miejsce, przyjmując postawę zasadniczą.

- 8) Podczas uroczystości powinna być wyłożona księga pamiątkowa lub akt fundacyjny sztandaru, na którym mogą podpisać się jego fundatorzy po przybiciu gwoździ pamiątkowych.
- 9) Uroczystości przekazania i poświęcenia sztandaru powinien towarzyszyć akt odnowienia ślubowania myśliwych. Wówczas myśliwi – przedstawiciele koła, którego sztandar jest przekazywany (w liczbie 4-6 osób), przystępują w pozycji stojącej do ślubowania poprzez wyciągnięcie prawej ręki ze złożonymi dwoma palcami do ślubowania, dotykając nimi płatu sztandaru. Wszyscy pozostali myśliwi stoją w postawie zasadniczej z dwoma palcami uniesionymi do ślubowania. Wszyscy myśliwi powtarzają za prezesem koła łowieckiego rotę ślubowania:

Przyjmując ten sztandar, symbol prawego łowiectwa, ślubujemy uroczyście: przestrzegać sumiennie praw łowieckich, postępować zgodnie z zasadami etyki

łowieckiej, zachowywać tradycje polskiego łowiectwa, chronić przyrodę ojczystą, dbać o dobre imię łowiectwa i godność polskiego myśliwego.

Sygnaliści grają sygnał „Darz Bór”.

10) Na zakończenie uroczystości przed odprowadzeniem sztandarów sygnaliści grają sygnał „Pożegnanie”. Po wysłuchaniu sygnału prowadzący uroczystość podaje komendę:

„Sztandary – odprowadzić”.

Podczas odprowadzania sztandarów sygnaliści grają marsz myśliwski (np. Marsz Św. Huberta).

11) Nadanie i przekazanie sztandaru potwierdzone jest pisemnym aktem fundacyjnym przygotowanym przez komitet fundacyjny sztandaru i aktem nadania przygotowanym przez organ nadający sztandar, które wręczone są podczas uroczystości.

12) Uroczystość przekazania sztandaru okręgowego i sztandarów klubów specjalistycznych dokonuje się analogicznie do przekazania sztandaru koła łowieckiego z uwzględnieniem osób przekazujących i przyjmujących sztandar zgodnie z hierarchią PZŁ.

4. Pożegnanie sztandaru:

1) Pożegnanie sztandaru przeprowadza się w przypadku fundacji nowego sztandaru lub zaprzestania funkcjonowania organu dysponenta sztandaru (np. likwidacja koła łowieckiego).

2) W przypadku fundacji nowego sztandaru, uroczystość pożegnania sztandaru powinna być połączona z uroczystym nadaniem i wręczeniem nowego sztandaru.

3) Pożegnanie sztandaru powinno odbywać się z godnością i w sposób uroczysty.

4) Poczty sztandarowe biorące udział w uroczystości żegnają sztandar maszerując przed żegnanym sztandarem, przy dźwiękach marsza myśliwskiego (np. „Marsza św. Huberta”).

5) Przed wyprowadzaniem sztandaru poczet sztandarowy wykonuje przemarsz przed uczestnikami uroczystości i dokonuje prezentacji żegnanego sztandaru (chwyt „prezentuj”).

6) Po odegraniu sygnałów „Pożegnanie” lub „Darz Bór” prowadzący uroczystość wydaje komendę – „Sztandar – wyprowadzić”.

7) Podczas wyprowadzania żegnanego sztandaru sygnaliści grają marsza myśliwskiego (np. „Marsza św. Huberta”).

8) W uroczystości pożegnania sztandaru myśliwi biorą udział w strojach organizacyjnych PZŁ.

9) Przemarsz sztandarów odbywa się przy postawie stojącej uczestników, a podczas wyprowadzenia żegnanego sztandaru uczestnicy pozostają także bez nakryć głowy (mężczyźni).

IV. UDZIAŁ SZTANDARU ŁOWIECKIEGO W UROCZYŚCIACH

1. Udział sztandaru łowieckiego w uroczystościach:

1) Sztandar Polskiego Związku łowieckiego prezentowany jest podczas najważniejszych wydarzeń w działalności związku oraz podczas wydarzeń pozazwiązkowych. O udziale sztandaru PZŁ decyduje prezes Naczelnej Rady Łowieckiej lub łowczy krajowy. Sztandar Polskiego Związku łowieckiego powinien być prezentowany podczas uroczystości:

a) krajowych zjazdów delegatów PZŁ,

b) przyznawania tytułu honorowego członka PZŁ,

c) przekazywania sztandaru okręgowi PZŁ,

d) pogrzebowych zasłużonych działaczy PZŁ,

e) jubileuszowych PZŁ,

f) hubertowskich,

g) wręczania odznaczeń łowieckich podczas uroczystości centralnych,

- h) państwowych, samorządowych i religijnych (w uzgodnieniu lub na zaproszenie organizatorów);
  - i) innych ważnych wydarzeń dla PZŁ (np. w międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach naukowych, kongresach łowieckich, festiwalach muzycznych, posiedzeniach międzynarodowych organizacji łowieckich odbywających się na terenie kraju).
- 2) Sztandar okręgu PZŁ reprezentuje polskie łowiectwo na forum społecznym i myśliwskim w danym regionie. O udziale sztandaru decyduje łowczy okręgowy. Sztandar okręgowy PZŁ powinien brać udział w uroczystościach:
- a) krajowych zjazdach delegatów PZŁ (na zaproszenie NRŁ),
  - b) okręgowych zjazdach delegatów PZŁ,
  - c) jubileuszowych PZŁ,
  - d) pogrzebowych zasłużonych działaczy PZŁ,
  - e) hubertowskich,
  - f) wręczania na terenie okręgu odznaczeń łowieckich,
  - g) nadawania lub poświęcania sztandaru kołom łowieckim,
  - h) państwowych, samorządowych i religijnych (na zaproszenie lub w porozumieniu z organizatorami),
  - i) innych ważnych wydarzeniach dla PZŁ.
- 3) Sztandar koła łowieckiego reprezentuje polskie łowiectwo w społeczności koła i regionie. O udziale sztandaru decyduje prezes zarządu koła. Sztandar koła łowieckiego powinien być obecny podczas uroczystości:
- a) okręgowych zjazdów delegatów PZŁ na zaproszenie zarządu okręgowego PZŁ,
  - b) walnych zgromadzeń koła łowieckiego,
  - c) ceremonii odznaczania koła łowieckiego,
  - d) ślubowania myśliwych koła łowieckiego,
  - e) jubileuszy koła i jubileuszy PZŁ na szczeblu okręgu lub centralnym na zaproszenie organizatorów,
  - f) hubertowskich w kole, na szczeblu okręgu lub centralnych na zaproszenie organizatorów,
  - g) pogrzebowych członków, byłych członków i osób zasłużonych dla koła,
  - h) w uroczystościach państwowych, samorządowych, religijnych i innych uroczystościach regionalnych (na zaproszenie lub w porozumieniu z organizatorami),
  - i) w innych uroczystościach, wg decyzji prezesa zarządu koła, np. w otwarciach i zamknięciach wystaw łowieckich, festiwalach myśliwskich, działalności klubów specjalistycznych itp.
- 4) Sztandary powinny być obecne podczas oficjalnych uroczystości, ceremonii łowieckich lub religijnych, a przed częścią artystyczną lub biesiadną powinny być odprowadzone.

2. Udział sztandaru łowieckiego w uroczystościach pogrzebowych:

- 1) Udział sztandaru w uroczystościach pogrzebowych myśliwego jest ważną posługą o znaczeniu kulturowym, będącą elementem tradycji łowieckich. Posługa ta należy jest każdemu z myśliwych. W pogrzebie zasłużonych działaczy szczebla okręgowego właściwa jest obecność sztandaru okręgowego, a w uroczystościach pogrzebowych członków honorowych PZŁ i zasłużonych działaczy szczebla centralnego – sztandaru PZŁ.
- 2) Podczas uroczystości pogrzebowych:
- a) kolejność konduktu jest następująca: krzyż, orkiestra i zespół sygnalistów myśliwskich, poczty sztandarowe, delegacje, odznaczenia na poduszkach, trumna lub urna, rodzina i pozostali uczestnicy;

- b) myśliwi, a zwłaszcza poczet sztandarowy, mówca żałobny, delegaci z wieńcami oraz niosący trumnę lub urnę, powinni być ubrani w stroje organizacyjne PZŁ,
  - c) w miejscach kultu religijnego poczet sztandarowy zajmuje miejsce za trumną lub urną zmarłego,
  - d) przy mogile poczet sztandarowy ustawia się możliwie blisko trumny lub urny i przyjmuje postawę „zasadniczą”,
  - e) podczas uroczystości pogrzebowej sygnał myśliwski należy grać po mowie pożegnalnej, przed złożeniem trumny lub urny do grobu. Sygnaliści grają sygnał „Darz Bór”, mogą również zagrać sygnały „Pożegnanie” lub „Koniec polowania”,
  - f) przy składaniu trumny lub urny do grobu poczet sztandarowy przyjmuje postawę „prezentuj” i „salutowanie w miejscu”,
  - g) myśliwi składają na trumnie lub do grobu zmarłego „złoty ostatnie”.
- 3) Po zakończeniu ceremonii sztandar zostaje odprowadzony.

V. ZASADY PRZEWOŻENIA I PRZECHOWYWANIA SZTANDARU

1. Przewożenie i przechowywanie sztandaru:

- 1) Sztandary łowieckie każdego szczebla powinny być przewożone i przechowywane z należnym szacunkiem i godnością, chronione przed zabrudzeniem, uszkodzeniem lub zniszczeniem. Do zabezpieczenia sztandaru służy pokrowiec o formacie nieco większym od płata sztandaru z frędzlami. Drzewce po rozkręceniu należy przechowywać w pokrowcu do tego celu przeznaczonym. Można jako osłonę przed deszczem stosować folię ochronną.
- 2) Sztandar PZŁ przechowywany jest w siedzibie władz PZŁ, sztandary okręgów – w siedzibach okręgowych PZŁ lub w salach tradycji okręgu.
- 3) Sztandary koła przechowywane powinny być w siedzibie koła lub w innym miejscu określonym przez zarząd koła.
- 4) Za godne przechowywanie sztandaru odpowiada dysponent sztandaru. Sztandar, ze względu na możliwość deformacji, najlepiej przechowywać rozwinięty w oszklonej gablocie.

2. Sztandar archiwalny (historyczny):

- 1) Sztandary z nieaktualnymi napisami (np. „Okręgowa Rada Łowiecka”) lub zastąpione przez nowe sztandary stają się sztandarami archiwalnymi (historycznymi).
- 2) Sztandary archiwalne mogą być przekazywane do muzeów łowieckich lub innych miejsc o znaczeniu historycznym (np. izb łowieckich).
- 3) Sztandary archiwalne powinny być przechowywane w zakresie ochrony i godności z zachowaniem reguł tak samo jak sztandary użytkowane.

Projekt opracowali:

Krzysztof J. Szpetkowski – Komisja Promocji NRŁ

Maciej Strawa – Komisja Kultury NRŁ

Konsultacja i uwagi:

Dariusz Gwiazdowicz – Komisja Kultury NRŁ

Krzysztof Mielnikiewicz – Komisja Kultury NRŁ

Wojciech Szymański – Członek Naczelnej Rady Łowieckiej